

Dr. Gyertyánfy Péter*

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA HATÁLYOS SZERZŐI JOGI TÖRVÉNYÜNK SZERINT

BEVEZETÉS

A mesterségesintelligencia-rendszerek fejlődési irányai és lehetőségei szinte beláthatatlannak. Hatásuk több jogág számára is kihívást jelent, amint ezt az ambiciózus, e tárgyú európai rendelettervezet széles tárgyköre is mutatja.¹ A rendszerek hatását a kultúra létrehozására és közvetítésére pontosan senki nem látja előre. Sokan féltik a szerzői jog – az alkotók, előadóművészek és a kultúraközvetítő ipar – jövőjét.² Egy-egy eddig ismeretlen technikai eszköz megjelenése azonban nem kivételes helyzetet a szerzői jogi jogalkotó és jogalkalmazó számára. Az eddigi új meg új műszaki eszközök a feltűnésükkor ugyanilyen zavarba ejtő hatással jártak, és a szerzői jog – esetenként értelmezési kitérők után³ – mindig megtalálta a választ. Ez volt a helyzet a hangfelvétellel, filmmel, rádióval, televízióval, számítógépi programmal, a magáncélú hang-, kép- és szövegmásolókkal, internettel és az általuk adott műszaki lehetőségekkel.

A mesterségesintelligencia-rendszerek gyors és sokirányú fejlődése miatt érdekes és vonzó feladat a szerzői jog válaszlehetőségeinek a vizsgálata, ámbar igen nehéz és bizonytalan. Ezek a kutatások főleg azokra a *de lege ferenda* változtatásokra irányulnak, amelyek, a mai mesterségesintelligencia-ismeretek szerint, a nemzetközi egyezményekben, a regionális és nemzeti jogokban szükségesek.⁴ Mi a jövőbeli szabályozás tárgyalása helyett a *mai* helyzetnek a *hatályos magyar szerzői jog* szerinti felmérésére vállalkozunk, vagyis megkísérel-

* A Szerzői Jogi Szakértői Testület tb. elnöke, kandidátus.

¹ Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egyes uniós jogalkotási aktusok módosításáról {SEC(2021) 167 final} – {SWD(2021) 84 final} – {SWD(2021) 85 final}. A Bizottság tervezetéhez most az EU Parlament készít észrevételeket. 3. cikk: 1., „mesterségesintelligencia-rendszer (MI-rendszer)”: olyan szoftver, amelyet az I. mellékletben felsorolt technikák és megközelítések közül egy vagy több alkalmazásával fejlesztettek, és amely az ember által meghatározott célkitűzések adott csoportja tekintetében olyan kimeneteket, például tartalmat, előrejelzéseket, ajánlásokat vagy döntéseket képes generálni, amelyek befolyásolják azt a környezetet, amellyel kölcsönhatásba lépnek”.

² *Ficsor Mihály* (id.): Mesterséges intelligencia és szerzői jog: témérdek kérdés, néhány tétova válasz, lesselkedő veszélyek. Előadás a Szerzői Jogi Fórum 2023. május 5-i, a mesterséges intelligenciáról tartott konferenciáján.

³ Hangfelvétel, mint átdolgozás a régi német, osztrák és svájci jogban. *Alföldi Dezső*: A magyar szerzői jog. Grill Károly Kiadó, Budapest, 1936, 24. láb.

⁴ Nagyon sok angol nyelvű szakcikk kutatja az MI és a szerzői jog jövőbeli kapcsolatát. Lásd például *Mezei Péter*: From Leonardo to the Next Rembrandt – The Need for AI-Pessimism in the Age of Algorithms. UFITA, 84. évf. 2. sz., 2020, p. 390–429. (<https://doi.org/10.5771/2568-9185-2020-2-390>) cikkét és irodalomjegyzékét.

jük szerzői jogukat alkalmazni a mesterséges intelligenciára (a továbbiakban MI). Ez akár a Szerzői Jogi Szakértő Testület munkáját is segítheti, és szolgálhatja a jogkereső magyar közönséget, hiszen már Magyarországon, magyar műveket, műrészleteket is felhasználnak mesterséges intelligencia betanítására. A Magyarországon használt ilyen rendszerek és szolgáltatások, legalább részeikben, sok esetben külföldi fejlesztők munkái, de a szerzői jogi védelemre ilyenkor is általában a magyar szerzői jog az irányadó.⁵

Az írás második részében az úgynevezett generatív mesterséges intelligenciával foglalkozunk ugyanilyen szempontból.

I. A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A SZERZŐI JOG

1. A mesterséges intelligencia szerzői jogi védelemképessége és műtípusa

1.1. Az MI fogalmának a meghatározására számos – szűkebb és szélesebb – meghatározás van forgalomban.⁶ A lényeg, a legkisebb közös többszörös talán az, hogy az MI számítógépi programokból áll (noha hardver MI-ről is beszélnek), a programok nem imperatív programozással készülnek, hanem példaalapú tanulást lehetővé tevő algoritmusokkal.⁷ Így a programnak megvan az a képessége, hogy a betáplált adattömeg (tanítási adatkészlet) felhasználásával tanulásnak nevezhető módon továbbfejlődjön, és adott esetben a tervezők által sem előre látható módon számítási eredményeket hozzon. Működése során az MI az emberi intelligencia és gondolkodás egyes jegyeit mutatja. Az MI rendezett adattömeget – akár műrészleteket, teljes műveket és előadásokat is – tárol. Az MI-t ma még emberek, programozók tervezik.

Az MI-rendszereket egyre növekvő mértékben használják az emberi intelligencia működésének legkülönfélébb speciális területein: az iparban, mezőgazdaságban, államigazgatásban, hadászatban, egészségügyben, közlekedésben (ilyen például a GPS), könyvtáraknál és archívumokban stb.⁸ Ugyanígy alkalmasak a szerzői alkotómunka támogatására is.

⁵ Részletesen kifejtve: Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez (szerk. Gyertyánfy Péter). WaltersKluwer Hungary, Budapest, 2023, p. 91–92. Online: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99900076.TV/ts/20230101/lr/chain32>.

⁶ Lásd például Mezei Péter i. m. (4) utalásait és idézeteit a 393–394. oldalon. – ALAI „Paris Congress 2023. Artificial Intelligence, copyright and related rights. June 22–23, 2023” kérdőív 1. old. és a magyar válasz – Fodor Klaudia, Kabai Eszter, Mezei Péter, Pogácsás Anett – az 1. pontban. – Az online Encyclopedia Britannica meghatározása szerint az MI „a digitális számítógép vagy a számítógép által irányított robot azon tulajdonsága, hogy olyan feladatokat lát el, amelyeket általában értelmes lényeknek tulajdonítanak. Ezt a fogalmat gyakran alkalmazzák olyan rendszerek fejlesztésére, amelyek az emberre jellemző intellektuális folyamatok képességével bírnak, mint például a gondolkodás képessége, értelmezés, általánosítás, tanulás múltbeli tapasztalatokból.” (Letöltés: 2023. 08. 22.)

⁷ Grad-Gyenge László: Generative AI. Előadás a Szerzői Jogi Fórum 2023. május 5-i, a mesterséges intelligenciáról tartott konferenciáján.

⁸ Mezei: i. m. (4), p. 394–395.

Az MI-rendszerek egy külön fajtája az olyan MI, amely elsődlegesen, kifejezetten tartalom létrehozására szolgál, vagyis az úgynevezett *generatív MI*. Ez meglévő szellemi teljesítmények valamilyen feldolgozásával, elemzésével, „tanulásával” – az eredményt előre nem látható módon – olyan produktumokat állít elő, amelyek külső megjelenésükben, fő vonásaikban az emberi alkotótevékenység eredményeként született művekhez hasonlóak.⁹ Ezért a kulturális termékek piacán akár helyettesítő termékké/szolgáltatássá is válhatnak.¹⁰ Ma a nyelvi tartalmakat létrehozó legismertebb ilyen MI a nagyközönséget kiszolgáló ChatGPT, de vannak szöveges utasításból képet alkotó és zeneszerző rendszerek is.^{11, 12}

1.2. Az MI esetleges *szervi mű minősége* főleg a szerzőség ügyében igényel tisztázást. A műfogalom többi eleme – a védelem tárgya és a védelemképesség feltételei – tekintetében az általános szabályokra utalunk. Szervi mű csak ember alkotása lehet. Olyan axióma ez, amelyet a magyar jog a kezdetektől vall, az 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: Szjt.) pedig a 4. §. (1) bekezdésében előír, és amit a több évtizedes bírói gyakorlat is megerősít. A művet a szerzőhöz személyes kapcsolat fűzi; az, hogy a szerzőé, azt jelenti, hogy az szubjektíve eredeti. Nem változtat ezen az sem, hogy jogunkban a szerzői jogok kivételesen átruházhatók és átszállhatnak. A vagyoni jogokat megszerzők ugyanis csak származékos szerzőijog-alanyok. A külföldi szerzői jogok és a háttérter alkotó nemzetközi egyezmények is azon az alapon állnak, hogy szerző csak természetes személy lehet, noha utóbbiak esetenként csak tartalmilag.¹³ A szerzőijog-alany kérdése csak a generatív MI és különösen annak *termékei* tekintetében igényel szorosabb vizsgálatot – erre a második részben térünk vissza. Megjegyzendő, hogy az Szjt.-ben szabályozott kapcsolódó jogi adatbázis-védelemben – csakúgy, mint a többi kapcsolódó jogi védelmi alany esetében (kivéve az előadóművészeket) az előállítói jogok eredeti alanya jogi személy is lehet [Szjt. 84/A. § (6) bekezdés].

Az MI fogalmáról írtakat figyelembe véve bizonyítottnak látszik, hogy az beleillik az Szjt. által védett alkotások általános fogalmába. Ebből az is következik, hogy például a közös művekre és a munkaviszonyban történő alkotásra vonatkozó szabályok is aggálytalanul alkalmazhatók mesterséges intelligenciára.

⁹ Mezei Péter: FakeDrake avagy a mesterséges intelligencia és a rap találkozása. Copy21 blog, 2023. április 19.

¹⁰ Grad-Gyenge Anikó: A mesterséges intelligencia által generált tartalmak értelmezésének lehetőségei a szerzői jog útján. Magyar Jog, 2023. 6. sz., p. 339 és CISAC Statement for the Eight session of the WIPO Conversation meeting on generative AI and Intellectual Property. 18. 09. 2023, p. 3.

¹¹ Csósz Gergely kiváló cikkében egy-két példán részletesen bemutatja a MI működését is: Áttekintés a generatív mesterséges intelligenciák szerzői jogi kérdéseiről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 18. (128.) évf. 2. sz., 2023. április, p. 67–74.

¹² Békés Gergely: Az előadóművész személyhez fűződő és vagyoni jogai. PhD-értekezés 2022. Kézirat, p. 237–238. A szerző szívességéből.

¹³ Lásd Mezei Péter bizonyítását, i. m. (4), p. 402–403.

Az Sztj. egyes műtípusokra speciális szabályokat is előír. Az, hogy az MI mint szerzői mű számítógépi programként (Sztj. 58–60. §) áll szerzői jogi védelem alatt, ugyancsak nem szorul külön bizonyításra. A párhuzamos iparjogvédelmi, titokvédelmi lehetőségeket itt nem vizsgáljuk.¹⁴

1.3. Az Sztj. *adatbázis-szabályainak* (Sztj. 60/A., 61. és 84/A.§) alkalmazhatóságát azonban csak feltételesnek látjuk. Az „adatbázis” az Sztj. szerint olyan tartalmi elemekből áll, amelyek önállóságot, egyedi jelentést vagy egymástól tartalmi függetlenséget mutatnak. Ezeknek továbbá valamely, emberi elmével tervezett vagy használt rendszer vagy módszer szerint rendezett állománynak kell lenniük. A fogalom része végül, hogy a tartalmi elemeknek számítástechnikai eszközzel (például képernyőn való kiválasztással, megjelenítéssel) vagy bármely más módon egyedileg hozzáférhetőnek kell lenniük.¹⁵

A három követelmény megvalósulásának mérlegelése előtt azonban azt kell eldönteni, hogy az adott MI az elkészültével egyáltalán megőrzi-e a tanulási készletet. Ugyanis, mint Csósz Gergely rámutat, „a legtöbb modell a tanításra használt képeket nem őrzi meg, és az MI által a művekről ’megjegyzett’ paraméterezések lényegesen elvontabbak annál, semhogy konkrét műrészletek összekeveréséről beszélhetnénk”.¹⁶ Továbbá általában túl sok műből vesznek át túl kevés elemet; szinte lehetetlen visszaazonosítani a „forrásműveket”. Így a szakértői vizsgálat is csak kivételes esetben vezethet eredményre.

Azokban az esetekben, amikor az MI megőrzi a tanulási készletet, az a további kérdés, vajon ezek az adatok valamely emberi elmével tervezett módszer vagy rendszer által rendezettek-e, vagy csak véletlenszerű adattömeget képeznek? Ennek megítélése is egyedi szakértői vizsgálatot igényel – tudásunk szerint a legtöbb MI-adattömeg nem ilyen.

Az ezeken a szűrőkön mégis átment MI akkor lehet gyűjteményes műnek minősülő adatbázisként az Sztj. szorosan vett szerzői jogi védelmi rendszerének tárgya, ha megfelel az Sztj. 7. § követelményeinek. Vagyis a tervezés elvének, rendszerének egyéni és eredeti jelleggel kell bírnia. Ezért az MI adattartalmánál azt kell megítélni, hogy a rendezési elv egy szellemi mozgástérben való választás eredménye-e, és más rendezési elvektől objektíve érzékelhetően megkülönböztethető-e. Ez még tovább szűkíti a szerzői jogi védelembe tartozó MI-adatbázisok körét.

A kapcsolódó jogi (*sui generis*) adatbázis-védelemnek (Sztj. 84/A. §), ami az adatbázis gyűjteményes műkénti védelme *mellett* is fennállhat, sajátos feltételei vannak: az adatbázis-tartalom megszerzésének, ellenőrzésének vagy megjelenítésének jelentős ráfordítással

¹⁴ A nagy MI-fejlesztő vállalkozások gyakorlatában előfordul szabadalmi védelem és üzlettitokvédelem is. *Jun Jung-Hom* előadása a WIPO Conversation on Intellectual Property (IP) and Frontier Technologies, Eight session konferencián: https://webcast.wipo.int/video/OTHER_WIPO_CONVERSATION_1_2023-09-20_PM_120501?startTime=2149.

¹⁵ *Kabai Eszter*: Adatbázis in: *Gyertyánfy*: i. m. (5), p. 487–490.

¹⁶ *Csósz*: i. m. (11), p. 77.

kell járnia. Vagyis az MI esetében a szakértői vizsgálatnak arra kell irányulnia, hogy a ráfordítás jelentős volt-e, és a felsorolt három elem valamelyikére irányult-e. Úgy vélem, az MI-rendszereknél általában nem jellemző a jelentős ráfordítás a tanulási készletek megszerzésére, de ez a másik két elem tekintetében – ellenőrzés, megjelenítés – lehetséges.

Azokban a nem jelentős számú esetekben, amikor lehetséges az MI-adatbázis Sztj. szerinti védelme, a jogokra és azok korlátaira (például az MI-adatbázisból való adatbányászatra) az Sztj. általános szabályait kell alkalmazni. Megjegyzendő, hogy a kapcsolódó jogi védelem az MI külföldi előállítói közül csak az EGT-jogalanyokra terjed ki [Sztj. 84/A. § (9) és (10) bekezdései].

2. Művek és szomszédos jogi teljesítmények felhasználása az MI létrehozása során

Az MI fogalmából közelebről is meg kell vizsgálnunk azt az elemet, hogy a létrehozás során nagyszámú adatokkal ismertetik meg a programot. Ezek az adatok szolgálnak mintául a gép által kiadandó eredményhez. A bevitt minták lehetnek a szellemi tulajdon-jog által védett tárgyakon kívüliek is (például egy orvosi MI-nél a leletek, röntgenképek), de az MI-be bevitt szövegek, képek, hangok jelentős része szerzői jogi védelem alatt áll.¹⁷ Irodalmi, zenei, képzőművészeti és filmművekről, -előadásokról és azok részleteiről van szó. Ez már magyar művek tömegével is megtörténik.¹⁸ A bevétel (mintavételezés) módja a gépi memóriába berögzítés, tényleges bemásolás helyett lehet az 1.3. pontban már említett paraméterezés is, amikor az MI-adatbázisába szövegekből, képekből, hangokból csak jellemző jegyeket vesznek át, és ezekből ott nem marad azonosítható mértékű rész.¹⁹ Arról a sajátos beviteli módrról is van tudósítás, amikor az MI előállítója az adatbányászat során a képek URL-címét indexeli, vagyis linkeli.²⁰

Az itt a szerzői jogi kérdés, hogy a mintavételezés mit vesz át – formát, tartalmat, azonosítható gondolat kifejtést? A válaszadás alapja az a megfontolás, hogy a szerzői és szomszédos jogi jogvédelemhez az egyik előfeltétel a gondolat kifejtés azonosíthatósága. (Ami nem azonos a rögzítettséggel.) Az *azonosíthatóság*, amit az Sztj. 16. § (1) bekezdés is említ követelményként, a védelemnek nemcsak gyakorlati, hanem érdemi feltétele is. Azonosíthatóság esetén a szóban forgó gondolat kifejezési forma (mű, előadás) mindig azonos érzetként reprodukálható. A védett mű nem lehet változó tartalmú. Változó tartalommal az önkéntes műnyilvántartás [(Sztj. 94/B. § (2) bek.)] is értelmetlen lenne. Az azonosításnál nem az át-

¹⁷ Ficsor: i. m. (2).

¹⁸ Palkó Sándor: Mesterséges intelligencia, digitális bölcsészet, kulturális örökség: trendek és eredmények. In: Valós térben – az online térért. Networkshop 31. Debreceni Egyetem, 2022. április 20–22., p. 236.

¹⁹ ALAI kérdőív 6. lj. 2.2. pont.

²⁰ Csósz: i. m. (11), p. 76.

lagember általi felismerhetőségről van szó, hanem az olyan ténszerűség, amit vita esetén a bíróság, ha szükséges szakértői vélemény alapján, objektíve állapít meg.²¹

Mindez már az úgynevezett zenei *sampling* európai bírósági vizsgálatánál is megmutatkozott. A Pelham-ítéletben az EUB a hangfelvétel-előállítói jogokat vizsgálva egyrészt megállapította, hogy egy igen rövid részlet más hangfelvételbe való belefoglalása is felhasználás, „kivéve, ha e részletet az említett hangfelvételbe módosított és a meghallgatáskor felismerhetetlen formában foglalják bele”. Másrészt egyidejűleg azt is kijelentette, hogy „egy másik hangfelvételtől átvett zenei részleteket tartalmazó hangfelvétel nem minősül ez utóbbi hangfelvétel e rendelkezés értelmében vett többszörözött példányának, amennyiben nem veszi át e hangfelvétel összességét vagy lényeges részét” (kiemelés Gy. P.).²²

A szerzői művek és az előadóművészi teljesítmények esetében a minimális hosszúságú részletek nem alkalmasak az azonosításra, hiszen bennük – amint ezt Békés Gergely az előadóművészi teljesítmény tekintetében is helyesen megállapítja²³ – nem fedezhető fel az alkotó személyisége. Ez pedig e védelmi tárgyakkal „lényeges része”: az, hogy a mű, illetve az előadóművészi teljesítmény alanya a természetes személy, azt jelenti, hogy a művet, illetve teljesítményt a szerzőhöz, előadóművészhez személyes kapcsolat fűzi; az szubjektíve eredeti, nem másról vette át.

Annak eldöntésénél tehát, hogy az MI előállításakor az Sztj. 16–17. paragrafusa értelmében valamilyen szerzői jogi felhasználás történt-e, annak vizsgálata szükséges, hogy vajon került-e azonosítható mű- illetve előadásrészlet az MI adatbázisába. Ehhez a mintavételi technika esetenkénti alapos elemzése szükséges.²⁴ Igenlő esetben – ez a többszörözésről szóló Sztj.-szabályok és a bírói gyakorlat felidézése nélkül is nyilvánvaló –, megvalósul az Sztj. 18. paragrafusa szerinti tényállás. Abban az esetben, ha az MI előállítója az adatbányászat során a képek URL-címét indexeli, vagyis linkeli, nem valósulhat meg többszörözés. Szerzői mű átdolgozásáról (Sztj. 29. §) azért nem lehet szó, mert ennek feltétele lenne az eredeti műhöz valamilyen egyéni-eredeti gondolat kifejtés hozzáadása.

²¹ Békés Gergely szerint az azonosíthatóság a nagyközönség általi felismerhetőséget jelenti. E tekintetben hivatkozik a Pelham vs. Hütter, EUB C476/17. sz. határozat 1. pontjára, ahol „a meghallgatáskor felismerhetetlen” fordulat szerepel. Az ítéletben azonban ezt más elem nem támasztja alá. Az indokolás 71. bekezdésében ugyan az idézésre nézve feltételként szerepel a közönség általi felismerhetőség, valamilyen párbeszéd kialakítása a forrás- és az idéző mű között, ez azonban csak az idézés sajátossága, ott valóban lényegi elem. Az egyszerű műélvezet alapvetően nem tartalmaz ilyen mozzanatot. *Békés: i. m. (12), p. 251.*

²² Pelham vs. Hütter, C476/17. sz. ügy, a határozat 1. és 2. pontja.

²³ *Békés: i. m. (12), p. 244.*

²⁴ *Mezei: i. m. (4).*

3. Szabad felhasználás az MI létrehozásánál

Az idézés (Sztj. 34. §) a jogvédett művek és szomszédos jogi teljesítmények részeinek az MI memóriájába kerülésekor elvileg jogcím lehet a szabad felhasználásra. Az MI (szoftvermű- vagy gyűjteményesmű-adatbázis) megfelelhet az idéző műnek. Az MI-be bemásolt műrészletek tömegessége azonban eleve kizárja az idézés törvény által megkövetelt fő céljának meglétét: azt, hogy belső kapcsolatot teremtsen az idézett és az idéző mű között. A belső kapcsolatnak az olvasó, a közönség számára is felismerhetőnek kell lennie. Ehhez képest a többi követelmény hiánya (forrásmegjelölés, szöveghűség) már szinte elhanyagolható. Képző- és fotóművészeti alkotásoknál, de ugyanígy előadóművészi teljesítménynél is különösen fennáll a torzítás, a mű egysége sérelmének veszélye.

Az *iskolai célú*, a cél által indokolt terjedelmű átvétel viszont [Sztj. 34. § (2) és (3) bekezdés] az MI esetében is lehet szabad felhasználás, de a lehetőséget korlátozza a forrás és a szerző megjelölésének követelménye és az, hogy az átvétel nem lehet üzletszerű. Hasonló a helyzet a tudományos *kutatási célú* átvétellel is. Az Sztj. a kutatóhely fogalmát a 33/A. § (2) bekezdése 2. pontjában határozza meg (közérdekűség, nonprofit jelleg). Az ilyen lehetőséget tágítja az üzletszerűség határainak bizonytalansága. Manapság a tudományos kutatás eredménye egyre inkább, egyre gyorsabban átfordul gazdasági felhasználásba.

Az Sztj. új, jogharmonizációs kötelezettségként bevezetett és annak rendjébe nehezen illeszkedő 34/A. § (1) bek. a) pontja a *kritika vagy ismertetés* céljából való szabad felhasználásról az idézéssel azonos okokból alkalmatlan az MI céljaira. De ugyanígy „a mű felidézése” és „a humor vagy gúny kifejezése” [ugyanezen bekezdés b) pontja a *karikatúra, paródia vagy stílusutánczás* mint szabad felhasználás feltételeiről] ugyancsak nem fedezhető fel az MI tanítási adatkészletei létrehozásakor.

A *könyvtárak, oktatási intézmények, múzeumok és archívumok* számára az Sztj. 35. § (4) és (5) bekezdése lehetőséget ad az MI létrehozásánál is a szabad *többszörözésre*: művek és előadások is bevihetők. Kizáró ok viszont a jövedelemszerzési vagy akár közvetett jövedelemfokozási cél, továbbá a könyvként kiadott műveknek csak egyes részei másolhatók át, s ezek és a folyóiratok is csak korlátozott példányszámban. Ez az utolsó feltétel az elektronikus többszörözésnél nem is értelmezhető.

A *fogyatékossgal élő személyek*²⁵ javára és a fogyatékossgukkal összefüggésben készülő MI céljára gyakorlatilag bárki szabadon felhasználhatja, például többszörözheti a műveket és teljesítményeket. Az így előállított, szabadon terjeszthető termékek mennyisége nem haladhatja meg a fogyatékossg által indokolt mértéket. Általános előfeltétel azonban az üzletszerűség hiánya (és persze az alább idézett háromlépcsős teszt alkalmazása) [Sztj. 41. § (1) – (1g) bekezdés].

²⁵ Körüket meghatározza az 1998. évi XXV. tv. 4. § a) pont.

Látható, hogy az eddig említett szabad felhasználási tényállások nem vagy alig illenek az MI létrehozásának tipikus körülményeire. A *szöveg- és adatbányászat* mint szabad felhasználás talán inkább alkalmas lehet az MI létrehozásánál, lásd az Sztj. 35/A. paragrafusát, amely az úgynevezett CDSM-irányelv²⁶ átültetésével született. A szöveg- és adatbányászat „olyan automatizált analitikai módszer, amely információk feltárása céljából digitális formában lévő szövegeket és adatokat elemez”.²⁷

Ennek alapján a többszörözés elsősorban akkor nem engedélyköteles, ha a forrásműhöz való hozzáférés jogszerű. Az Sztj. rendszerében a jogszerűségnek mind a forrásoldalon, mind a letöltői oldalon fenn kell állnia. A forrásoldal MI-fejlesztésnél elsősorban interneten nyilvánossághoz közvetített digitális forrást jelent. A jogszerűséget az engedélykérések teremhetnék meg, vagy pedig a feltételekhez kötött, egyoldalú, ingyenes, általános internetes licenck – például a Creative Commons (CC)-licenck [Sztj. 45. § (2) bekezdés]. Az MI-gyakorlatban egyik sem elterjedt. A szabad, bárki által folytatható adatbányászat másik előfeltétele „a jogosultak előzetes, megfelelő módon” való, mégpedig gépi eszközzel olvasható tiltakozásának a hiánya. Ez a feltétel ugyan adott, de csak azért, mert a tömeges tiltakozásra a magyar jogban nincs szabály, szervezet és eljárás. Végül az is előfeltétel, hogy a másolat csak az adatbányászat céljából szükséges ideig őrizhető meg. Ez a ma ismert üzleti célú MI-rendszerek jelentős részénél valószínűleg kizáró ok.

Ha túllépünk a nyelvtani értelmezésen, és a jogalkotói szándékot kutatjuk, szembeötlő, hogy a szóban forgó szabad felhasználásra vonatkozik a szakasz (3) bekezdése is: „Az (1) és (2) bekezdés alapján létrejött többszörözött példányokat a felhasználásra jogosított személyek a) az érintett kutatási együttműködés keretei között, vagy

b) a tudományos mű szakmai értékelése céljából

személyek egy zárt csoportja számára lehívásra hozzáférhetővé tehetik, feltéve, hogy ez a felhasználás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. A nyilvánossághoz közvetítés kizárólag az e §-ban meghatározott célhoz szükséges mértékben és ideig állhat fenn.” Jóllehet a törvény indokolása itt hallgat, és értelemszerűen bírói gyakorlat még nincs, e bekezdés beiktatásából arra következtetünk, hogy a szabad adatbányászat kivételét még a jogszerű hozzáférés esetkörében is a kutatási-szakmai értékelési-kritikai esetkörre, és nem a termék-előállítási célú MI-hez felhasználásra szánták.

A tudományos kutatási célú adatbányászat [Sztj. 35. § (2) és (3) bek.] tényállását sem éppen az MI-re szabták. A kutatóhelyek és kulturálisörökség-védelmi intézmények²⁸ adatbányászati intézkedésével szemben a jogosultnak nincs előzetes tiltakozási joga, de az itt

²⁶ A digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv („CDSM-irányelv”) 3. és 4. cikk.

²⁷ Sztj. 33/A. § (2) bek. 3. pont.

²⁸ Kulturális örökségvédelmi intézmény: a nyilvánosan hozzáférhető könyvtár vagy muzeális intézmény, illetve levéltár, vagy közgyűjteménynek minősülő kép-, illetve hangarchívum. Sztj. 33/A.§ (1) bek. 2. pont.

említett kivétel szigorúan kutatási célt feltételez. Erősen kérdéses, hogy lehet-e alkalmazott kutatási célú a „termelő”, utánzó termék előállítására.²⁹ Mindenesetre a kutatással előállított tudományos mű további felhasználását a fent idézett (3) bekezdés erősen korlátozza.

Ezen a ponton fel kell idéznünk a szabad felhasználások Szjt. 33. § (2) bekezdésébe foglalt egyik általános feltételét, az úgynevezett háromlépcsős tesztet. Ez valójában a szabad felhasználásoknak mint a jogok korlátainak a korlátja: „A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek, és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.” Az MI, különösen a generatív MI társadalmi-üzleti céljai és kibontakozó káros hatásai a kulturális piacra nem tűnnek összhangban állni ezzel a követelménnyel.

4. Szerzői jogi engedélyezés az MI létrehozásához

Mint ahogy az MI tanulási mintája általában tömeges, a védett művek és teljesítmények e célra történő felhasználásának *egyedi engedélyezése* nem lehetséges. Kivételes az az eset, amikor egy-két műből vagy előadóművészi teljesítményből generálják a mintát további hasonló művek, előadások létrehozásához – ezt elvileg lehetne egyenként engedélyezni.³⁰ Egyébként csak a már említett Creative Commons vagy az Open Source, vagy egyéb, a közkincsbe bocsátást eredményező szerződések vagy egyoldalú nyilatkozatok jöhetnek (majd) szóba forrásként.³¹

Elvileg lenne még egy mód az előzetes engedélyezésre, hiszen a *közös jogkezelés* a hasonló, tömeges engedélyezésekre alakult ki: „egyes szerzői vagyoni jogok és a szerzői jogokhoz kapcsolódó vagyoni jogok több jogosult érdekében és közös javára jogkezelői szervezet által történő gyakorlása és érvényesítése függetlenül attól, hogy azt törvény írja elő vagy az a jogosultak elhatározásán alapul”.³² Jelenleg azonban nincs átfogó törvényi tényállás és ehhez szükséges hatósági felhatalmazás sem Magyarországon, sem külföldön az MI-létrehozáshoz. Nincs közös jogkezelés sem a színpadi, lírai és prózai irodalmi művek, sem a hangfelvételek (ideértve a bennük rögzített előadásokat), sem a filmek többszörözésére.

²⁹ 2014. évi LXXVI. tv. az innovációról, 3. § 2. pont „alkalmazott kutatás: tervezett kutatás vagy kritikus vizsgálat, amelynek célja új ismeretek és szakértelem megszerzése új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez vagy a létező termékek, eljárások vagy szolgáltatások jelentős mértékű fejlesztésének elősegítéséhez, amely magában foglalja komplex rendszerek összetevőinek létrehozását, és beletartozhat a prototípusok laboratóriumi környezetben vagy létező rendszerekhez szimulált interfésszel rendelkező környezetben történő megépítése, valamint kísérleti sorozatok gyártása, amennyiben ez az alkalmazott kutatáshoz és különösen a generikus technológiák ellenőrzéséhez szükséges”.

³⁰ *Békes*: i. m. (12), p. 241.

³¹ *Csász*: i. m. (11), p. 76.

³² 2016. évi XCIII. tv. 4. § 7. pont.

Az Szjt. 19. § alapján a nem színpadi zeneművek mechanikai többszörözésére bejegyzett ARTISJUS felhatalmazását – önkéntes közös jogkezelésként – a hangfelvétel mellett kiterjesztették ugyan az egyéb audio- és audiovizuális többszörözésre is, ezt azonban nem az MI-adatbázisba való rögzítésekre szánták.³³ Ehhez a külföldi művek kölcsönös képviseleti szerződéseinek egységes értelmezése is szükséges lenne. Mindenesetre a zeneművek nyilvános előadásának és nyilvánosságához közvetítésének képviseleti jogait kezelő társaságok nemzetközi szervezete, a CISAC 2023. szeptemberi memorandumában készségét fejezte ki, hogy tagtársaságai – nyilván a jogszabályi és képviseleti keretek kiépülése után – megkönynyítsék az engedélyezést.³⁴

Az Szjt. 20. paragrafusában szabályozott úgynevezett *üreshordozó-jogdíj* nyilvánvalóan nem alkalmas a szóban forgó felhasználások legalizálására, mert ez egyrészt a magáncélú másolások kompenzációja, másrészt az ott pontosan körülírt felhasználásokra vonatkozó engedélyezési jogok törvényi engedéllyé való szűkítése. A magyar és a külföldi jogirodalomban vannak elképzelések e jogintézmény, de például a *fizető köztulajdon* jogintézményének is a kiterjesztésére, felhasználására, hogy – nyilván a nemzetközi szerzői jogi háttér megteremtése után – legalább anyagi kompenzációt kapjanak a szerzői és kapcsolódó jogi jogosultak.³⁵

5. Az MI használata mint szerzői jogi felhasználás

Az MI gyakorlati hasznosításának különféle területeiről (ipar, könyvtárügy stb.) már az 1.1. pontban is írtunk. A generatív MI használata során annak elkülönülő produktumai számos szerzői jogi kérdést vetnek fel (l. II. fejezetünket), de az algoritmus/MI használata *elkülönülő teljesítmény nélkül is* kihatással lehet a valódi szerzői jogi alkotások érvényesülésére. Például a rádiók csak komoly szűrésen átesett hangfelvételeket játszanak, így az is reális lehetőség, hogy a digitális piacereken a népszerű művek *aránytalanul* elnyomják a kevésbé népszerűeket. Lesz első osztályú tartalom, és lesz minden más. Csak az kerülhet az első osztály luxusába, vagy épp kerülhet ki onnan, amit az algoritmus akar ott elhelyezni vagy onnan eltávolítani.³⁶

Az MI mint szoftver használatával mélyebb, dogmatikai gond is van. A „szoftverfuttatás” szerzői jogunkban az Szjt. 16. paragrafusa szerinti felhasználás. A szerzői jog hagyományosan azonban a közlés, és nem a funkcionalitás elemeit védi. Az MI felhasználása ezért, ugyanúgy, mint a szoftveré, a szerzői jog dogmatikai határait feszegeti azzal, hogy célja alapvetően még közvetve sem a műélvezet és annak lehetővé tétele, hanem a *gyakorlati hasznosítás*. Az így előállott ellentmondást a szoftvernél azzal magyarázzuk ki, hogy a szoft-

³³ https://kjk.sztnt.gov.hu/kjk_jogok_szerint.

³⁴ CISAC-memorandum, i. m. (10), p. 3.

³⁵ *Ficsor*: i. m. (2).

³⁶ *Fodor, Kabai, Mezei, Pogácsás*: i. m. (6), válasz a 3.1. kérdésre.

ver érzékelhetővé tételét a szoftver működtetése közben megtörténő egyes hagyományos műfelhasználási mozzanatokban (többszörözés, képernyőn való megtekinthetővé tétel) azonosítjuk. A szoftver használatának lényege azonban, és ez még inkább így van speciális fajtájánál, az MI-nél, nem a különféle felületeinek érzékelése, hanem a működésének eredménye. A dogmatikai ellentmondásokat a szerződéses gyakorlat zavara is mutatja. Az USA-ban „vannak MI-vállalkozások, amelyek felhasználási jogot engedélyeznek az irodalmi és művészeti területre eső produktumok létrehozatalára azzal, hogy a vonatkozó szerzői jogokat (???) fenntartják, de „jogdíjmentes” felhasználást engedélyeznek, vagy a jogokat (???) is átruházzák ellenérték fejében. Példa: az MI „zeneművek” „jogdíjmentes” felhasználását engedélyező „független közös jogkezelők” gyakorlata.³⁷

II. A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA TERMÉKEI ÉS A SZERZŐI JOG

1. Lehetnek-e szerzői művek vagy az Szjt. által védett előadóművészi előadások a generatív MI működésének termékei?

Amint erre a generatív MI fogalmánál már utaltunk, ezek gyakran olyan gondolatkeftések, amelyek ha természetes személyek hozták volna létre, külső vonásaik szerint szerzői művek vagy előadóművészi teljesítmények lennének. Az MI teljesítményeit „műként” is nyilvánosságra hozhatják, sőt azt bizonyos szerző vagy előadóművész műveként, előadásaként mutathatják be. De az is előfordul, hogy kinyilvánítottan MI-teljesítményként értékesítenek festményeket, képeket vagy akár színpadi látványt is.³⁸ Az MI több műből vagy például egy előadóművész több teljesítményéből a személyiségjegyeket kiemelve mintavételezéssel szintetizálhat egy „művet” vagy egy olyan előadást, amelyet a művész soha nem adott elő.

Grad-Gyenge Anikó – hivatkozva az aleatorikus komponálás példájára – elképzelhetőnek tartja a szerzői/szomszédos jogi elismerést, mondván, hogy „ettől már nem áll olyan távol, ha a szoftver írója az adott műtípus építőkockáinak összeállítási lehetőségeit megnyitja, ... részben elengedve a kreatív döntést, részben viszont abban jelenik meg a kreatív döntése, hogy meghagyja ezeket a lépéseket a szoftver számára”.³⁹ Úgy véljük, ez a felfogás veszélyesen közel van a 19. századi svájci Kummer azon elméletéhez, hogy a műnek nem kell egyéninek lennie, elég, ha statisztikailag egyszeri, vagyis elegendő az is, hogy egy eleve meglévő talált tárgyat bemutassanak.⁴⁰

Ahogy ezt az I. fejezet 1.1. és 1.2 pontjában leírtuk, a generatív MI termékeit nem ember, nem szerző hozza létre, hanem a számítópépi program, mégpedig olyan módon, hogy a programozó csak nagy vonalakban látja előre az eredményt. A szerző személyének,

³⁷ Ficsor: i. m. (2).

³⁸ Mezei: i. m. (9).

³⁹ Grad-Gyenge: i. m. (10), p. 343.

⁴⁰ Gerhard Schrickler: Urheberrecht Kommentar. Verlag C.H. Beck, München, 1987, zum § 2. 6.

ennek az alapvető feltételnek a hiánya feleslegessé teszi a szerzői és szomszédos jogi védelem további pozitív és negatív feltételeinek a vizsgálatát. Előadóművészi teljesítményként sem lehet az Szjt. szerinti védelem közvetett tárgya az MI-teljesítmény, hiszen az Szjt. háttérét képező nemzetközi egyezmények is csak a szerzői művek előadását ismerik el előadóművészi teljesítményként, amihez képest a cirkuszművészeti és folklórelőadások ki nem terjeszthető kivételek.⁴¹

Ezért azoknak a véleményéhez csatlakozunk, akik szerint a generatív MI ilyen teljesítményei nem lehetnek az Szjt. 1. § (1)–(3) bekezdése szerinti művek vagy a 73–75. § szerinti előadások.⁴²

Az MI terméke tehát alapvetően nem védett *public domain*. Az MI eszközkénti használatával persze lehet műveket is szerezni vagy előadni – de ehhez az eszköz használójának akaratára és előrelátására ki kell terjedjen az eredményre. Ha ez csak részleges, a folklór teljesítmények vagy nem védett művek átdolgozásához hasonlóan létrejöhet egy olyan teljesítmény, amely csak részben védett. Az arányt például a zenében ilyen esetben a zeneművek közös jogkezelő szervezetei a művet bejelentő felelős nyilatkozata figyelembevételével átdolgozási bizottságok útján szokták meghatározni. Ez azonban már csak az MI-eszközzel készített művek igen nagy száma miatt sem járható út. A magyar zenei közös jogkezelő szervezet, az ARTISJUS ma akár 100%-ban emberi alkotásként is elfogadja az MI-vel – vagy a zenei könyvtárakból vett hangmintákkal – készült művek bejelentéseit.⁴³

Megoszlanak a vélemények arról, hogy a *jövőre nézve* hasznos lenne-e az MI termékeinek mint teljesítményeknek egy új, *sui generis* kizárólagos joggal való védelme.⁴⁴

2. Felhasználói beavatkozás a generatív MI használata során – prompt

A generatív MI használatának lényeges mozzanata a használó általi finomszabályozás, adatbeviteli technika, amelyet *prompt*nak neveznek. Célja a programfuttatás eredményének befolyásolása: javítása jobb szöveg vagy kép létrehozatala érdekében, a benne levő hibák és gyengeségek elhárítására, egy bizonyos típusú eredmény elérésére. A prompt lehet természetes nyelvi szöveg, kép vagy akármi más – adat, kérdés, kérés, példa –, akár bizonyos stílusú kép vagy bizonyos szerző vagy előadóművész stílusában szöveg-kép-hang létrehozatala. Irányulhat ugyanazon tartalom meghatározott más-más stílusban való kifejtésére is.⁴⁵ A kérdéseket-kéréseket az MI értelmezi, olyan utasításcsomagokra és kulcsszavakra bontja, ami alapján a legnagyobb valószínűséggel meg tudja állapítani, hogy milyen tartalmú ge-

⁴¹ Békés: i. m. (12), p. 58. Fodor, Kabai, Mezei, Pogácsás: i. m. (6), válasz a 4.7. pontra.

⁴² Mezei: i. m. (4) és az általa idézett Daniel Gervais, p. 2; ugyancsak Ficsor: i. m. (2).

⁴³ Az ARTISJUS szíves közlése. 2023. 10. 10.

⁴⁴ Mellette szól például Grad-Gyenge Anikó és Faludi Gábor, ellene Daniel Gervais és Mezei Péter.

⁴⁵ George Lawton: Prompt engineering. Enterprise AI.com (lehívás: 2023. 05. 05.).

neratív tevékenységet is várunk el tőle.⁴⁶ Ez a folyamat sokszor ismétlődik, a sokat „hibázó” MI-t próbálgatásokkal, mintegy folyamatos teszteléssel vezetik rá a kívánt eredményre. Az MI forgalmazók beleértik a használat fogalmába, tehát engedélyezik a prompttal való manipulációt.

Rögtön adódik a kérdés, hogy ez a folyamat vezethet-e *magának az MI-programnak az átdolgozásához*? Az Sztj. 29. paragrafusának értelmében az átdolgozás a mű módosításának, megváltoztatásának az a szélső esete, amikor a változtató, kiegészítő vonások önmagukban is olyannyira lényegiek, hogy megfelelnek az egyéni és eredeti mű követelményének (alkotó jellegűek). Az így létrejött mű együtt tartalmazza az eredeti alkotó személyiségi jegyeit mutató gondolati formákat és az előbb említett újakat.

Amint láttuk, az MI a magyar jogban állhat szerzői jogi (vagy esetenként kapcsolódó jogi) védelem alatt. A fogalom másik elemét képező kérdések-példák azonban csak ritkán lehetnek egyéni-eredeti jellegűek. Maga az angol elnevezés, a „prompt” sugallatot jelent, és nem utasítást, parancsot, mint a „command”. Ez is utal arra, hogy a promptokat betápláló személynek nincs pontos terve a program megváltoztatására – csupán próbálgat. Az alapműre (tehát *nem* a programnak a tanulás után előálló, a fejlesztők által részleteiben nem tervezhető részeire) visszaható átdolgozáshoz azonban – szélső esetektől eltekintve – hiányzik az alkotói-átdolgozói szándék és egyéni, eredeti változtatás. A szándék inkább az MI remélt termékeire irányul. Ez tehát csak az MI egyik lehetséges használati módja.

Az *MI termékei* (működésének eredményei) tekintetében a prompt szintén eleve nem vezethet átdolgozáshoz vagy közös műhöz, ha elfogadjuk, hogy az MI termékei az Sztj. szerint nem lehetnek „művek” vagy „előadóművészi teljesítmények”. Kérdés ugyanakkor, hogy önálló művek létrejöhetnek-e így? A bevitt promptok nyilván széles skálán mozognak, az ötlettől kezdve egészen a teljes gondolat kifejtésig. Az utóbbi helyzet elvileg szerzői művet eredményez. Ekkor az alkotási folyamatban az MI eszközként szerepel, amint ezt az előző pontunk végén leírtuk.

3. Az MI termékei felhasználása

Az eddig kifejtettekből nyilvánvaló, hogy maguk az MI-termékek (működésének eredményei) az Sztj. rendszerében nem értékesülhetnek szerzői műként, adatbázisként vagy előadóművészi teljesítményként. Az MI hasznosítását, és a termékeire vonatkozó jogokat csak kötelmi joggal (szerződésekkel) keletkezett jogokként lehet értékelni, nem pedig mindenki-vel szemben fennálló kizárólagos jogokként.

Esetenként azonban az MI terméke szerzői jogi védelem alatt álló tartalommal is bírhat. Tartalmazhat művet, szomszédos jogi teljesítményt vagy azonosítható mű-, illetve teljesítményrészletet (MI-vel mint eszközzel alkotás, illetve a prompt szélső esetei, l. fentebb). Az

⁴⁶ Csősz: i. m. (11), p. 73.

ilyen MI-teljesítmény nyilvános használata (az MI-szolgáltatás már ez) felhasználás, szerzői jogi engedélyköteles lehet – tehát az Szjt. V. Fejezet alkalmazandó.

Az MI-termékek az emberi intelligencia szinte minden területén nagy lehetőségként, az emberiség hasznára jelennek meg. A szerzői jog szempontjából azonban megmutatkoznak az árnyoldalai is. A gyakorlatban az MI termékeit előállítók mintegy emberi teljesítményként, műként is nyilvánosságra hozzák. Esetenként MI által létrehozott festményt, például a Christie's árverésén, dollárszázerekért adják el.⁴⁷ Egyes MI-szolgáltatók kizárólagos polgári (szabadalmi, szerzői) jogokat vindikálnak maguknak az MI használatával keletkező termékekre is. Ez esetenként a szerzői jogi szerződések egy fajtájaként kialakult Creative Commons-eszközökkel teszik. Az „álművek” zavart, közvetlen károkat okozhatnak például az oktatásban (vizsgakövetelmények megkerülése), de a kulturális javak piacán és a közös jogkezelésben is. Ezek ellen a romboló hatások ellen ma még csak lokális intézkedésekkel lehet harcolni, például az oktatásban a plágiumot és az MI-használatot kimutató szoftverekkel s ehhez kapcsolódó szigorú következményekkel.

Az MI-termékek használata, forgalmazása – ha nem is sért az Szjt.-ben egy-egy felhasználási módra és mű tekintetében garantált konkrét vagyoni jogot – súlyosan befolyásolhatja a szerzők, előadóművészek vagyoni érdekeit. Így a szerző és az előadóművész közösen kezelt vagyoni jogait nyilván sérti, ha egy adott jogdíjfelosztási alapból álszerzőknek, hamis előadóművészeknek is történik kifizetés. A Ptk. szerinti személyiségi jogokat, de – tartalmilag – az Szjt. 12. § szerinti *névjogot* is sérthet, ha egy személy szerzői jogi védelem alatt álló nagyszámú művéből vagy előadásából új műveket, előadásokat generálnak, és azokat az illető neve alatt hozzák nyilvánosságra. Az Szjt. sajnos szövegszerűen nem terjed ki erre az esetre sem a szerzők, sem az előadóművészek tekintetében. De ugyanígy a Btk.-ban is meg lehetne teremteni a *bitorlás* (384. §) fordított tényállását, hogy az ilyen képhamisítás-szerű esetekre ne csak a csalás tényállása jelentse a – túl általános – védelmet.⁴⁸

III. ÖSSZEGZÉS

A tanulmány tárgya az Szjt. alkalmazása a mesterséges intelligenciára és a generatív mesterséges intelligencia termékeire.

Magát az mesterséges intelligenciát az Szjt. szoftverként és kivételesen adatbázisként kizárólagos jogi védelemben részesíti. Annak eldöntésénél, hogy az MI előállításakor az Szjt. 16–17. paragrafusában értelmében valamilyen szerzői jogi felhasználás történt-e, annak vizsgálata szükséges, hogy vajon került-e azonosítható mű- illetve előadásrészlet az MI-adatbázisába. Ehhez a mintavételi technika esetenkénti alapos elemzése szükséges. A sza-

⁴⁷ <https://www.dezeen.com/2018/10/29/christies-ai-artwork-obvious-portrait-edmond-de-belamy-design/>.

⁴⁸ Békés Gergely: Az MI és az előadóművészet. Előadás a Szerzői Jogi Fórum 2023. május 5-i, a mesterséges intelligenciáról tartott konferenciáján.

bad szöveg- és adatbányászat a magyar jogban az esetek többségében aligha nyújt elegendő mozgásteret az MI-fejlesztőknek – általában nem jogszerű a hozzáférés a forráshoz és a felhasználás az ún. háromlépcsős tesztbe ütközhet. Feltételeit elsősorban a kutatóhelyekre és a kulturálisörökség-védelmi intézményekre szabták. Minthogy az MI tanulási mintája általában tömeges, a védett művek és teljesítmények e célra történő felhasználásának *egyedi engedélyezése* nem lehetséges.

A generatív MI ilyen termékei nem lehetnek az Szjt. 1. § (1) –(3) bekezdése szerinti művek vagy a 73–75. paragrafus szerinti előadások. Az úgynevezett prompteljárással szélső esetben akár szerzői mű is létrejöhet. Az MI lehet eszköz az alkotásban, ha az szándékos eredményre irányul. Az MI-termékek a kulturális piacon és az oktatásban zavarokat és jogsérelmet okozhatnak.